

Újbóli tájékoztatás a 2020/2021-es tanév testnevelés érettségi vizsgák lebonyolításáról

Bevezetés

Ez év február 2-án egy tájékoztatást tettünk közzé a testnevelő tanárok részére, melynek tárgya az a kérdésfelvetés volt, miszerint ebben a tanévben mi várható a testnevelés érettségi vizsgák lebonyolításával kapcsolatban? Az élet úgy hozta, hogy a köznevelésben – reményeink szerint csak időlegesen – újabb járványügyi intézkedések léptek életbe. Ez az április 7-ig érvényben lévő helyzet vetett fel a testnevelés érettségi vizsgákkal kapcsolatosan újabb kérdéseket, melyekre ezúton válaszolunk.

Testnevelői problémahelyzetek

A testnevelő tanárok az alábbi problémákat vetették fel:

- Jelenleg a legnagyobb problémát a testnevelés gyakorlati vizsgára történő felkészülés jelenti, mivel az iskola csak korlátozott lehetőségeket (lásd bejárás, maszkviselés szabályai, létszámbéli kötöttségek stb.) biztosít. Meglátásom szerint ez a helyzet baleset- és sérülésveszélyt jelent. Nálunk az atlétikai számok lebonyolítására eddig egy másik iskolában került sor, egy olyanban, ahol a feltételek adottak voltak. Ez a jelenlegi helyzetben nem megoldás, hiszen „külsősként” nem mehetünk be másik iskolába. A folyamatos gyakorlás, felkészülés hiánya, főként a technikai hiányosságokban és a speciális erőnlét megtartásában érhető tetten. A torna, mint szer- és gyakorlóhely igényes sportág, ebből a szempontból fokozott veszélyeket rejt magában. Ugyanakkor az előző év tapasztalata azt mutatja, hogy a testnevelés, mint gyakorlatorientált tantárgy esetében az érettségi vizsga – és itt elsősorban az emelt szintű érettségizőkre gondolok – meglehetősen torz eredményeket hozott, mert a tanulók három és féleven keresztül 2/3:1/3 (gyakorlat-elmélet) arányt szem előtt tartva készültek, majd április hónapban közölték velük, hogy a gyakorlati rész törlésre kerül. Információim szerint ebben az évben sor kerülhet a gyakorlati vizsgára, „csak” a választható sportágak (küzdősport és úszás) kerülnének törlésre.

- Az úszás kivételét maximálisan támogatom, de most inkább a motoros alkalmassági vizsgával kapcsolatban szeretnék írni, amelyet több egyetem is alkalmaz. Több éve készítem fel a diákjaimat testnevelés érettségire. Már a korábbi években is szerettem volna megkérdezni, hogy a testnevelő tanári szakra az emelt szintű testnevelés érettségi után biztosan szükség van egy motoros alkalmassági vizsgára? A kérdés igazán most vált időszerűvé, amikor is a digitális oktatás miatt a személyes találkozásra jóval kevesebb idő jut. Amióta a testnevelő tanári szakon kötelező az emelt szintű érettségi, azóta független bizottság előtt végeznek a diákok egy – szerintem egyáltalán nem könnyű – gyakorlati vizsgasort. Ebből kifolyólag nem igazán érzem létjogosultságát az ilyen jellegű alkalmassági vizsgának, főleg most, amikor a gyerekeknek alig, vagy egyáltalán nincs lehetőségük tornateremben, atlétikapályán és uszodában felkészülni. Kisvárosunkban gyakorlásra csak nagy ritkán van lehetőség, akkor is leginkább az emelt szintre.

- Az én esetemben tizenkét emelt szintre készülő tanulóról van szó. Mint szakképző intézmény október óta digitális tanrendben dolgozunk, így a gyerekek felkészítése igen megnehezített. Kontakt testnevelés óra azóta nem volt. Úgy felkészíteni a testnevelés gyakorlati érettségi vizsgára – akár közép-, akár emelt szinten –, hogy nincs személyes jelenléti oktatás, igen nehéz. Tornatermi órák nélkül szinte lehetetlen. Természetesen a tanulók azon sportágak gyakorlatait gyakorolhatják, amelyekhez nem feltétlenül kell tornaterem, például atlétika és labdajátékok. Ugyanakkor a tornaanyag nem ilyen. A lányaim gerendáznának, a fiaim gyűrűznének, de a talajtornát és a szekrényugrást sem tudom a parkban, a strandon velük gyakoroltatni. Emellett, aki februárban bejelölte választott ugrásnak a magasugrást, a parkban azt sem tudja gyakorolni. Én igazságtalannak tartanám, ha az idei testnevelés érettségi vizsgákat

a szokásos módon bonyolítanák le. A felkészülés és a vizsga esetén is sérülne az esélyegyenlőség elve. Talán a tavalyi eljárás igazságosabb lenne, azaz a dupla szóbeli felelet, gyakorlati vizsgarész nélkül. Tudom, ez sem ideális, de talán az esélyegyenlőséghez közelebb áll.

- Egy kisvárosi középiskolában dolgozom, a testnevelés órákra egy röplabdapálya méretű tornaterem, egy bitumenes szabadtéri kézilabdapálya, udvar és park áll rendelkezésünkre. Az érettségi felkészítés egy részét egy közelben lévő általános iskolával együttműködve oldottuk meg, de jelenleg erre nincs lehetőségünk. A tornateremi órákat február óta tettük gyakoribbá és rendszeressé, ezzel kötelezve a végzősöket a személyes jelenlétre. Bármilyen jól is haladtunk, az online oktatás miatt sokkal kevesebb mozgásra nyílt lehetőség. A csoportban három küzdősportos van, akiknek az utóbbi hónapokban az edzése is elmaradt. Egy kajak-kenu versenyző – aki az olimpia miatt előrehozott válogatókra készül – a nagyszámú edzése okán nem tud rendszeresen részt venni a gyakorlati órán. De ő legalább megfelelő kondícióban van. Iskolánk és a helyi tankerület szabályozza a személyes jelenléti oktatást, amelyen, indokolt esetben, tíz főnél kevesebben vehetünk részt. Jelenleg az igazgatónőnk tájékoztatását várom, hogy vajon tarthatunk-e gyakorlati órát vagy sem. Mindazonáltal személyes indíttatásból a következő két hétben nem szeretném veszélyeztetni magam és családom egészségét, hiszen a segítségnyújtás és a hibajavítás fertőzésátadási kockázattal jár. Két hét, ami szerintem lehet négy hét is, hiszen a tavaszi szünet is belesik. Ezután kezdhethetjük újra, tulajdonképpen az elejéről a felkészítést. A jelenlegi feltételek az előző évben érettségizettekhez képest is elmaradnak az emelt szintű érettségi felkészülési lehetőségektől. Az utolsó két hónapban, sietve pótoljunk mindent, ha egyáltalán lesz lehetőségünk személyes gyakorlásra?

- Az én diákom kollégista, messze lakik az iskolától, így nincs lehetősége gyakorolni. Ez a diák azért választja a testnevelést, mert matematikából fel van mentve az értékelés alól. Egyelőre csak az elméleti részt tudja tanulni.

- Véleményünk szerint az emelt szintű testnevelés gyakorlati érettségire való folyamatos felkészülés a következő akadályokba ütközik:

- A szakosztályban sportoló tanulók a vírus miatt több alkalommal karanténba kerültek, miközben semmilyen sporttevékenységet nem végezhettek.

- Az iskolánk udvara nem alkalmas az atlétikai számok gyakorlására, a járvány miatt más létesítményben felkészülni nincs lehetőségünk.

- Az úszótanulókkal szemben nem tartjuk korrektnek a szám törlését, mivel így elesnek a számított maximális ponttól.

- Tanulóinknak egy hónapja van lehetősége az iskolában tornatermi felkészülésre, ami emelt szinten elég kevés.

- A járvány miatt a fiúturna választott szerre sem az iskolánkban, sem más létesítményben nincs lehetőségünk felkészülni.

- Az idén először tanítványaim közül ketten is jelentkeztek testnevelés emelt szintű érettségire. Sajnos az iskolánkat második éve átépítik, így egyáltalán nincsen tornatermünk, a kézilabdacsarnok pedig, ahová eddig átsétáltunk az órákra, nem fogadhat diákokat, csak az igazolt kézilabdacsapat tagjait. A közeli gimnázium szokott minket kisegíteni, ott szoktunk felkészülni a középszintű érettségi gyakorlati részére, de a járványhelyzet miatt egyáltalán nem fogadnak minket. A gyerekek így a labdajátékokon, atlétikán és gimnasztikán kívül – ami szabadban is gyakorolható – egyáltalán nem tudnak felkészülni a gyakorlati érettségire.

Kérdések és javaslatok

- Hol lehet tájékozódni a testnevelés érettségivel (gyakorlati vizsgával) kapcsolatos naprakész változásokról?

- Van-e már ismert változtatás, változás a gyakorlati vizsgával kapcsolatban az idei vizsgaidőszakra vonatkozóan?
- Egyes információk szerint az úszás és a küzdősport feladatokat kiveszik a gyakorlatanyagból. Ez igaz? Ha igaz, ez milyen pontszámítási változtatást jelent?
- Hogyan tervezik a gyakorlat (főként a tornaanyag) objektív értékelését a testnevelés érettségi vizsga részeként, ha a balesetmentes felkészülés körülményei nem adóttak?
- A jövőben milyen alternatív megoldásokat tervez a vizsgafeladatok összeállításáért felelős grémium a hasonló helyzet kezelésére (pl. portfólió összeállítása, videók készítése, edzéstervek, versenyeredmények figyelembevétele, a megszerzett évvégi vagy féléves tantárgyi jegyekből történő pontszámítás stb.)?
- Ha már a több évtizeddel ezelőtti alkalmassági vizsga (medicinlabda dobás, ötösugrás stb.) nem elég, akkor legalább ebben az évben fogadják el a háromtagú, tapasztalt, más-más iskolában tanító testnevelő tanárokból álló vizsgabizottság pontozását!
- Kérem, fontolják meg, hogy szükségesnek tartják-e a testnevelés érettségi gyakorlati részének lebonyolítását.
- Javaslatunk: a tavalyihoz hasonlóan két szóbeli vizsga legyen. Nyilván ez sem optimális megoldás, de esélyegyenlőséget biztosít és a pedagógusokat is védi.

Válaszok és ajánlások

Mindenekelőtt azt javasoljuk a Tisztelt Kollégáknak, hogy olvassák el a fentebb már említett, 2021. február 2-án kelt válaszlevelünket. Ebből kiindulva, a felvetett problémákra a következő összegző válaszokkal élünk, illetve – hangsúlyozottan – ajánlásokat tesszük.

A testnevelés érettségivel kapcsolatos dilemmák, az aggodalmak számos tekintetben jogosak, de tudomásul kell vennünk, hogy a rendkívüli helyzet rendkívüli megoldásokat szül. Minden tiszteletünk a felkészítő tanárok lelkiismeretes munkájáért, de a középiskolások, beleértve az érettségizőket is, november közepe óta online oktatásban részesülnek. Tanárnak, diáknak tisztában kellett, kell lennie az érettségire való felkészülés nehézségeivel. Az érettségi jelentkezés határideje évek óta adott, azaz február 15-e. Ebből kifolyólag lehetett bőven idő a felkészítés-felkészülés lehetőségeit és garanciáit átgondolni, megszervezni.

Az általános iskolák ideiglenes bezárása nem teremtett új helyzetet, lévén az iskolákban továbbra is engedélyezett a kiscsoportos konzultáció, a gyakorlati foglalkozások megszervezése. Ennek alátámasztására szolgál az emberi erőforrások minisztere 17/2021. (III.5.) EMMI határozata a köznevelési intézmények működését érintő egyes veszélyhelyzeti intézkedésekről 8. pontja (lásd csatolva). Az érvényben lévő járványügyi helyzetben a felkészítés konzultációs formában történő biztosítása az intézményvezetők hatáskörében van.

A gyakorlás és felkészítés lehetőségének hiányát jelző kollégáknak válaszoljuk, hogy az érettségi vizsgakövetelményekben történő tartalmi változásokat, a módosított Nat-hoz igazítva, a 2023/24-es tanévtől tervezik. Jelenleg az elsődleges feladat az érvényes érettségi vizsgák biztosítása a tanulók számára. Törvényi szabályozás, a felvételi rendszerbe való nagyobb beavatkozás egyik pillanatról a másikra nem lehetséges. Természetesen figyelembe veendő a testnevelői javaslatok és a jó elképzelések.

Amit tehetünk:

- Ajánlásokat fogalmazhatunk meg a döntéshozók felé, figyelembe véve, hogy mindenkinek egyaránt megfelelő megoldás nem létezik.
- Kihangsúlyozandó, hogy a döntés joga nem az MTTOE kezében van.
- A járványhelyzet alakulásának függvényében három alternatíva jöhet szóba:
 1. a gyakorlati vizsgák két évvel ez előtti módon történő lebonyolítása;

2. a két évvel ez előtti gyakorlati vizsgák járványügyi aktualizálása, például az úszás és/vagy küzdősport vizsgarész elhagyásával (kiemelendő, amennyiben *járványügyi szempontból* indokolt, más vizsgarészek elhagyásának megfontolásával);
3. a tavalyi megoldás, azaz dupla szóbelivel kiváltjuk az érettségi és egyben felvételi vizsgát.

Az érettségi vizsgák lebonyolításának módjáról 2021. április hónap második felében születik döntés. Nyilvánvaló, hogy a mostani helyzet senkinek (érettségiző diáknak, felkészítő tanárnak, szülőnek, intézményvezetőnek, iskolafenntartónak stb.) sem jó. A felmerülő problémák egyaránt érintenek mindenkit. Ugyanakkor fontos, hogy minden érintett higgyen az eddig elvégzett, évekre visszanyúló munkában.

Az egyetemi motoros alkalmassági vizsgákkal kapcsolatban az a véleményünk, hogy az emelt szintű érettségi vizsga – főleg a jelenlegi helyzetben – elégséges követelményt jelent a tanulónak. Azzal egyet értünk, hogy a felsőoktatási intézmények is tarthatnak (tarthassanak) valamilyen próbát, hogy az adott tanári kar megismerje a felvételizőket, de a felsőoktatási intézményeknek kell az anyagot az érettségivel harmonizálni. Korábban már azt is jeleztük, hogy az egyetemi szintfelmérő időpontja nem megfelelő (április-május hónap), mindenképpen az érettségire-felvételeire történő jelentkezés előtt kellene megtartani.

Magunk részéről, a lehetőségekhez mérten, a végsőig kitartunk a gyakorlati érettségi vizsgák megtartása mellett, természetesen a járványügyi szabályok maximális betartásával. Ez a testnevelés tantárgy presztízse érdekében is fontos. Hosszútávon azonban a megnyugtató megoldást az oltás jelenti, ezért minden, a testnevelés érettségiben érintettnek (is) azt javasoljuk, hogy regisztráljon és oltassa be magát!

Budapest, 2021. március 16.

A Magyar Testnevelő Tanárok Országos Egyesülete (MTTOE)
vezetősége